

2023 Burg, Torhout: Eindverslag naar aanleiding van de archeologische opgraving

Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Jan Huyghe, Frederik
Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

2023 Burg, Torhout: Eindverslag naar aanleiding van de archeologische opgraving

Auteurs: Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen
Opdrachtgever: Stad Torhout
Aarrijkestraat 11B, 8820 Torhout
Uitvoerder: AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek)
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

© Raakvlak, januari 2024

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek).

Inhoud

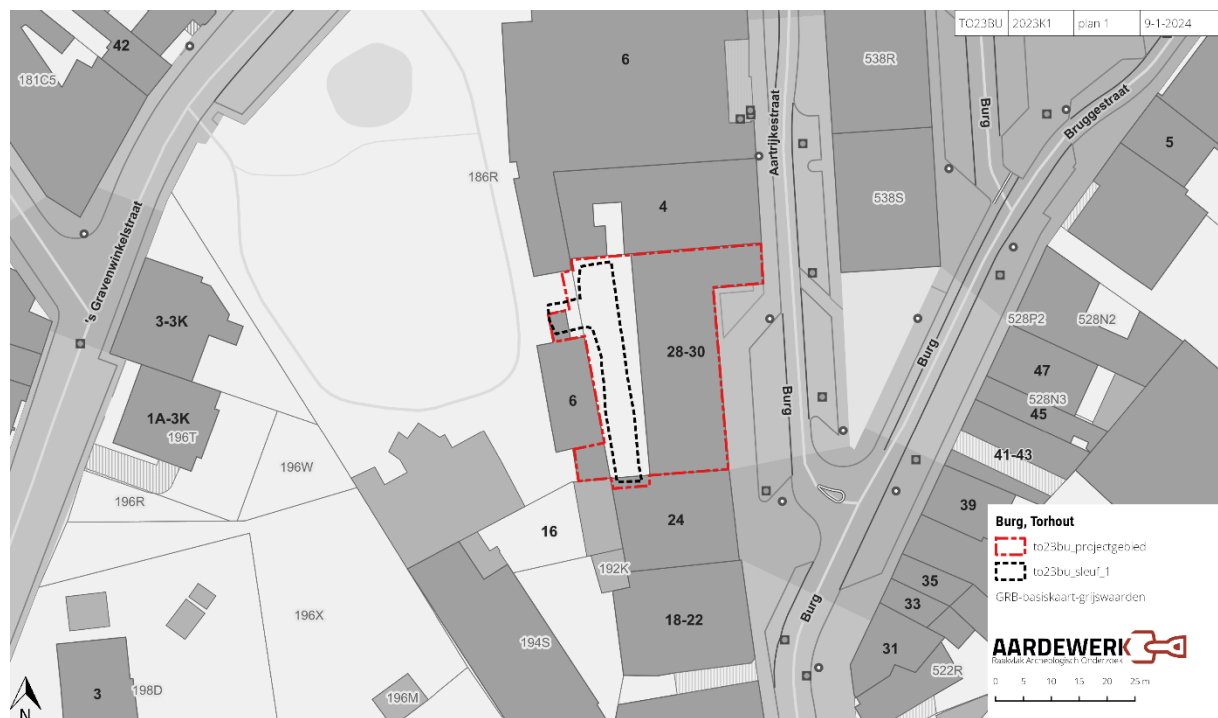
Deel 1: Bureauonderzoek

1	Administratieve gegevens	5
2	Inleiding	6
3	Beschrijving van de werkwijze en opgravingsstrategie.....	6
3.1	Programma van maatregelen	6
3.2	Onderzoeksvragen	7
3.3	Afwijkingen.....	8
3.4	Personeel.....	8
4	Beschrijving van de resultaten van het veldwerk.....	8
4.1	Inleiding.....	8
4.2	Bodemkundige waarnemingen	9
4.2.1	Bodembeschrijving profiel 1	10
4.2.2	Bodembeschrijving profiel2	11
4.2.3	Bodembeschrijving profiel 3	12
4.2.4	Conclusie bodemkundige waarnemingen	13
4.3	Archeologische waarnemingen	13
4.4	Assessment van de vondsten	16
5	Beantwoording onderzoeksvragen.....	19
6	Beschrijving verdere aanpak.....	21
7	Voorstel bewaring archeologisch ensemble	21
8	Besluit	22
9	Bibliografie	22
10	Bijlagen.....	23

TO23BU	2023K1	plan 2	9-1-2024
--------	--------	--------	----------

Figuur 1: Situering van het projectgebied (AGIV)

Figuur 2: Het projectgebied op het Grootchalig Referentiebestand (AGIV)

Figuur 3: Het projectgebied op de orthofoto uit 2022 (AGIV)

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart: 1/10 000 (AGIV)

1 Administratieve gegevens

Burg, Torhout

Projectcode opgraving:	2023K1
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	Burg, Torhout TO23BU

Opdrachtgever: Stad Torhout, Aartrijkestraat 11B, 8820 Torhout

Uitvoerder: AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek

Auteurs: Dieter Verwerft, Femke Germonpré, Jan Huyghe, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Burg 28, 8820 Torhout

Naam site: Burg, Torhout; afkorting: TO23BU

Kadaster: Torhout, afdeling 1, sectie K, nummers 186R en 190C

Relevante termen thesaurus Onroerend Erfgoed: opgraving

Periode: december 2023

Archeologische verwachting: archeologische sporen en structuren vanaf de nieuwe tijden, lage verwachting voor pre-stedelijke sporen

Aanleiding van het onderzoek: sloop kantoorgebouwen en omgevingsaanleg

Versie: eindverslag

ID archeologienota: 27944

2 Inleiding

Stad Torhout plant de omvorming van een kantoorgebouw tot doorgang en groenzone langs de Burg in Torhout. Op het terrein zijn enkele gebouwen, waaronder het oude FOD Financiën gebouw, gesloopt om plaats te maken voor een groenzone richting villa Brouckière. Het betreft een oud kantoorgebouw en een bijbehorende conciërgewoning, beide met een ondergrondse bouwlaag, waarvan de verstoringsdiepte ongeveer 1,60 m bedraagt. Een beperkte zone in het zuidoosten had geen volwaardige kelder, maar slechts een kruipruimte. In de tuin zijn de bestaande betontegels en -klinkers verwijderd, en op het achterliggende perceel zijn twee bijgebouwen gesloopt, inclusief een fietsenstalling in het zuiden van het onderzoeksgebied. De algemene aanleg van de groenzone en verhardingen resulteert in een hoogte van het nieuwe maaiveldniveau tussen 21,03 en 21,55 m TAW. Het laagste niveau bevindt zich aan de straatzijde en stijgt naarmate de afstand tot de straat toeneemt. Bij plantkuilen voor bomen kan de verstoringsdiepte oplopen tot ongeveer 1 m onder het maaiveld, terwijl een aan te leggen wadi een verstoringsdiepte tot ongeveer 20,80 m TAW kent.

Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Stad Torhout samen met AardeWerk, Raakvlak Archeologisch Onderzoek. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een opgraving. In 2023 zijn een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek zijn een archeologienota en nota opgesteld (ID: 27944).

Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied in het noorden van de historische kern van Torhout archeologisch potentieel heeft, met verwijzing naar 18de-eeuwse bebouwing op historische kaarten (Reyns, 2023b). Ondanks eerdere bebouwing met kelderverdiepingen, suggereerde het proefsleuvenonderzoek de aanwezigheid van bewoningsresten uit de middeleeuwen en muurresten uit de late 18e eeuw of vroege 19e eeuw. De recentere sporen (20e eeuw) werden geassocieerd met een kantoorfunctie. Er is aanzienlijk potentieel voor kennisvermeerdering betreffende de stadsontwikkeling van Torhout, en gezien de bedreiging van de relevante archeologische resten door geplande werken, wordt aanbevolen een opgraving uit te voeren in een zone van ongeveer 371 m². Het onderliggende niveau met middeleeuwse resten kan zonder extra maatregelen in situ bewaard blijven en wordt niet bedreigd door de geplande werken.

Het onderzoek vindt plaats op maandag 11 december 2023. Het veldwerk duurt in totaal één werkdag.

3 Beschrijving van de werkwijze en opgravingsstrategie

3.1 Programma van maatregelen

De werkwijze is gebaseerd op het Programma van Maatregelen (Reyns, 2023a). De site vertoont naar alle waarschijnlijkheid een beperkte, maar complexe verticale stratigrafie. Het vooronderzoek identificeerde twee belangrijke niveaus met relevante archeologische resten, waarvan alleen het bovenste niveau bedreigd wordt door de geplande werken. Op dit niveau worden resten van bebouwing uit de nieuwe tot de nieuwste tijd verwacht, terwijl op het onderliggende niveau middeleeuwse resten aanwezig zijn. De aanbevolen opgraving moet plaatsvinden tot op de

verstoringdiepte van de geplande werken, waarbij eventuele relevante archeologische resten nog 30 cm dieper onderzocht en afgedekt moeten worden. Veiligheidsmaatregelen moeten worden genomen om een buffer te behouden tussen de werkputrand en omringende constructies, met een afstand van minstens 1 m per meter diepte. Het archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd met vlakdekkende opgravingen per relevant opgravingsniveau, waarbij de omvang van elke put of elk vlak zodanig is dat een helder ruimtelijk inzicht ontstaat. Het relevante archeologische niveau wordt verwacht op een hoogte tussen 20,91 en 20,81 m TAW, waarbij resten van bewoning, waaronder beer-, afval- of waterputten, te verwachten zijn. Maatregelen moeten worden genomen tegen regenoverlast, en indien nodig moeten passende voorzorgsmaatregelen worden getroffen om een kwalitatieve uitvoering van de opgraving te waarborgen, zonder schade aan het bodemarchief.

Het onderliggende niveau met middeleeuwse resten kan zonder extra maatregelen *in situ* bewaard blijven en wordt niet bedreigd door de geplande werken. Voor het resterende deel van het plangebied is een vrijgave geadviseerd.

3.2 Onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is het exploiteren van het aanwezige potentieel aan kennisvermeerdering.

Dit kan door middel van volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Van wanneer dateren de oudste aangetroffen resten en waaruit bestaan ze?
- Hoe ziet de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten er uit?
- Kan het onderzoek de gegevens uit het archeologisch vooronderzoek bevestigen of bijstellen?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake de bewoningsgeschiedenis van de site?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Kan het onderzoek de gekende historische gegevens en interpretaties over het onderzoeksgebied fijn stellen, aanvullen en/of bijstellen?
- Sluiten de aangetroffen resten aan bij eerder onderzoek in de buurt van het onderzoeksgebied?

Figuur 5: De zone waar vervolgonderzoek is geadviseerd ten opzichte van de uiteindelijk onderzochte sleuf

3.3 Afwijkingen

De opgravings sleuven zijn licht gewijzigd ten opzichte van de sleuven beschreven in het programma van maatregelen.

Zoals geadviseerd in het Programma van maatregelen is een buffer van minstens 1 m gewaarborgd ten opzichte van de omringende gebouwen. Een stuk van de sleuf – de noordwestelijke uitsprong – was tijdens de opgraving niet bereikbaar.

De onderzoeksstrategie wijkt niet af van de Code Goede Praktijk.

3.4 Personeel

Volgende personen zijn betrokken bij het onderzoek:

- Dieter Verwerft: veldwerkleider
- Femke Germonpré: assistent-archeoloog
- Jan Huyghe: assistent-archeoloog/materiaalspecialist
- Jari Hinsch Mikkelsen: aardkundige
- Serge Van Liefferinge: technisch medewerker
- Roland Decock: metaaldetectorist
- Jonas: kraanmachinist (aannemer)

4 Beschrijving van de resultaten van het veldwerk

4.1 Inleiding

Op maandag 11 december 2023 is een archeologische opgraving uitgevoerd op de site. Op het terrein is een 230 m² grote sleuf aangelegd (sleuf 1). De sleuf is aangelegd tussen 51 en 100 cm diep

ten opzichte van het maaiveld, tussen 2018 en 2087 cm TAW. In navolging van het Programma van Maatregelen (Reyns, 2023a) is niet dieper gegraven, zodat de dieper liggende, middeleeuwse lagen *in situ* bewaard kunnen blijven.

Figuur 6: Sfeeropname van het veldwerk

4.2 Bodemkundige waarnemingen

De meest opvallende vaststelling van dit onderzoek is de verstoring van het terrein tot op de opgravingsdiepte. De opgraving vindt integraal plaats in sterk en recent verstoorte grond. De geplande opgravingsdiepte ligt tussen 2081 en 291 cm TAW (met een buffer van 30cm). De onverstoorte, archeologisch relevante lagen liggen op basis van de bodemkundige waarnemingen echter nergens hoger dan 2029 cm TAW en doorgaans een stuk dieper. In ieder geval kunnen de top van de onverstoorte moederbodem en eventuele archeologische sporen *in situ* bewaard blijven.

In de sleuf zijn drie bodemkundige profielen (profielen 1 tot 3) aangelegd. Op twee locaties (profielen 1 en 3) is de onverstoorte moederbodem bereikt. De moederbodem bestaat uit lichtbruin tot geel zand, met plaatselijk oxidoreductie. De top van dit pleistocene zand bevindt zich op 2029 cm TAW (profiel 1) en 1968 cm TAW (profiel 3).

De horizonten daarboven zijn integraal antropogeen en bestaan uit donkerbruingrijs tot grijs zand met puin en fragmenten glas, metaal en aardewerk. In het grootste deel van de sleuf is de

moederbodem niet bereikt. In profiel 2 ligt de top van het pleistocene zand minstens lager dan 1898 cm TAW.

Figuur 7: Plan met aanduiding van de bodemkundige profielen (agiv)

4.2.1 Bodembeschrijving profiel 1

Profiel 1 is aangelegd centraal in de sleuf. Het doel van deze put was de hoogte van de onverstoorde moederbodem vast te stellen. De top van het pleistocene zand ligt hier 100 cm onder het vlak van de sleuf op 1969 cm TAW. Door de hoge grondwatertafel, kon dit profiel niet in detail bestudeerd worden. De bodem bestaat uit een 100 cm dikke laag verstoord, bruingrijs zand met puinbrokken. De grens tussen deze laag en de onverstoorde bodem is zeer grillig. Het pleistocene zand bestaat uit lichtbruin zand met een groot aantal wormengangen.

Tabel 1: Profielbeschrijving van profiel 1 in sleuf 1

TO23BU - 2023K1 profielen											
ID	sleuf	type	hoogte cmTAW	horizont	top	bodem	hoogte cmTAW	omschrijving	opmerkingen	kalk	
PR1	1	diep antropogeen	2129	H1	Aan	0	100	2069 DOBRGR Z	puin	nee	
				H2	C	100	120	1969 LIBR en GR Z		nee	

Figuur 8: Profiel 1 in sleuf 1

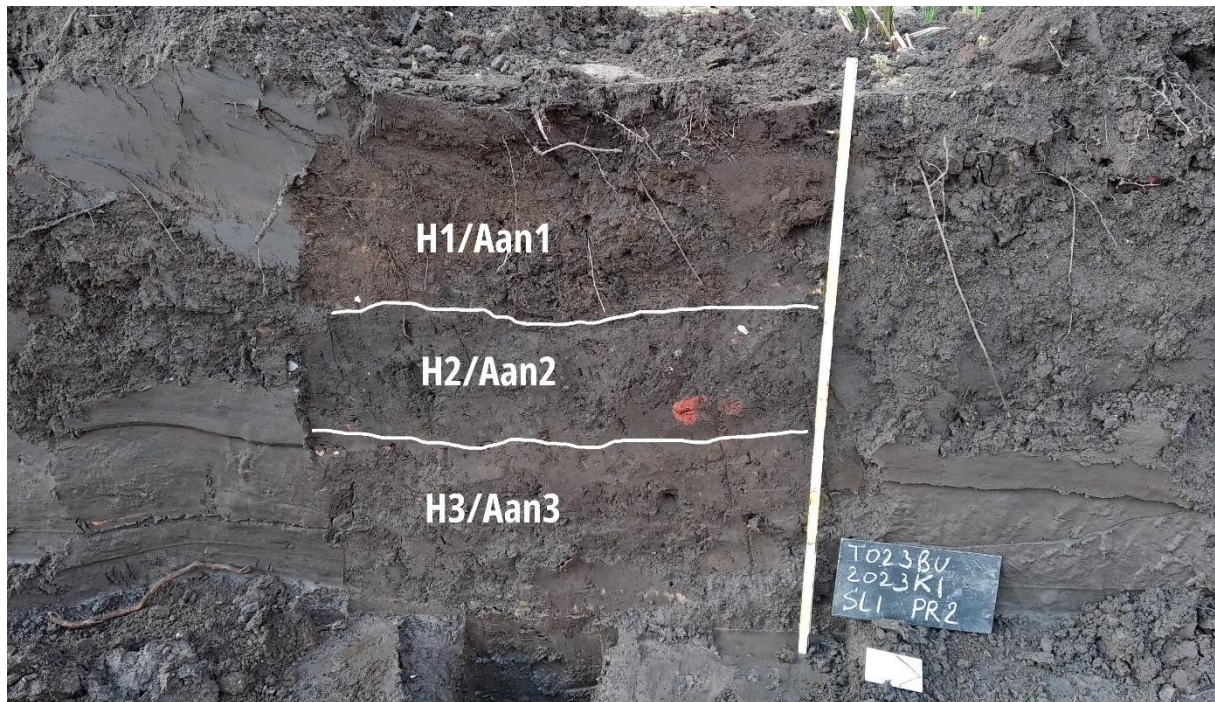
4.2.2 Bodembeschrijving profiel2

Profiel 2 is aangelegd op de noordelijke wand van sleuf 1. Het profiel is plaatselijk verdiept om de top van de onverstoorde moederbodem vast te stellen (tot 1898 cm TAW), maar dit kon niet bereikt worden. Het profiel bestaat uit drie bodemhorizonten. De oppervlaktehorizont (H1 = Aan1-horizont) bestaat uit een 30 cm dikke laag vrij homogeen bruingrijs zand met puin. Daaronder liggen een heterogene laag bruingrijs zand met puin, glas, metaal en aardewerk (H2 = Aan2-horizont) en een vrij homogene laag grijs zand (H3 = Aan3-horizont) met puin. Het gaat drie antropogene horizonten met variërende hoeveelheden puin. Mogelijk zijn de lagen afkomstig van afbraakfasen.

Het profiel is gegraven tot 1898 cm TAW. De top van de onverstoorde moederbodem ligt hier dus dieper.

Tabel 2: Profielbeschrijving van profiel 2 in sleuf 1

TO23BU - 2023K1 profielen											
ID	sleuf	type	hoogte cmTAW	horizont	top	bodem	hoogte cmTAW	omschrijving	opmerkingen	kalk	
PR2	1	diep antropogeen	2018	H1	Aan1	0	30	2018	BRGR Z	puin	nee
				H2	Aan2	30	85	1988	BRGR Z	puin, glas, metaal en aardewerk	nee
				H3	Aan3	85	120	1933	GR Z	puin	nee

Figuur 9: Profiel 2 in sleuf 1 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

4.2.3 Bodembeschrijving profiel 3

Profiel 3 is aangelegd op een zuidelijke wand van de sleuf. Het profiel bestaat uit twee bodemhorizonten. De oppervlaktehorizont bestaat uit heterogeen bruingrijs, grijs en donkergrijs zand met een grote hoeveelheid puinbrokken (H1 = Aan-horizont). Deze laag is 67 cm dik. Daaronder ligt de onverstoorde moederbodem (H2 = C-horizont). Dit bestaat uit geel en groengeel zand met een kleine bijmenging van klei. De grens tussen de antropogene lagen en de natuurlijke bodem is grillig en zeer scherp met biogallerijen.

De top van de onverstoorde moederbodem ligt op 1968 cm TAW, vergelijkbaar met profiel 1. Het gaat om een geïsoleerd fragment. In de directe omgeving van profiel 3 gaat de verstoring een stuk dieper..

Tabel 3: Profielbeschrijving van profiel 3 in sleuf 1

T023BU - 2023K1 profielen											
ID	sleuf	type	hoogte cmTAW	horizont	top	bodem	hoogte cmTAW	omschrijving	opmerkingen	kalk	
PR3	1	diep antropogeen	2035	H1	Aan	0	67	2035 BRGR Z	puin	nee	
				H2	Cg	67	90	1968 GE en GNGE ZBK		nee	

Figuur 10: Profiel 3 in sleuf 1 met aanduiding van de beschreven bodemhorizonten

4.2.4 Conclusie bodemkundige waarnemingen

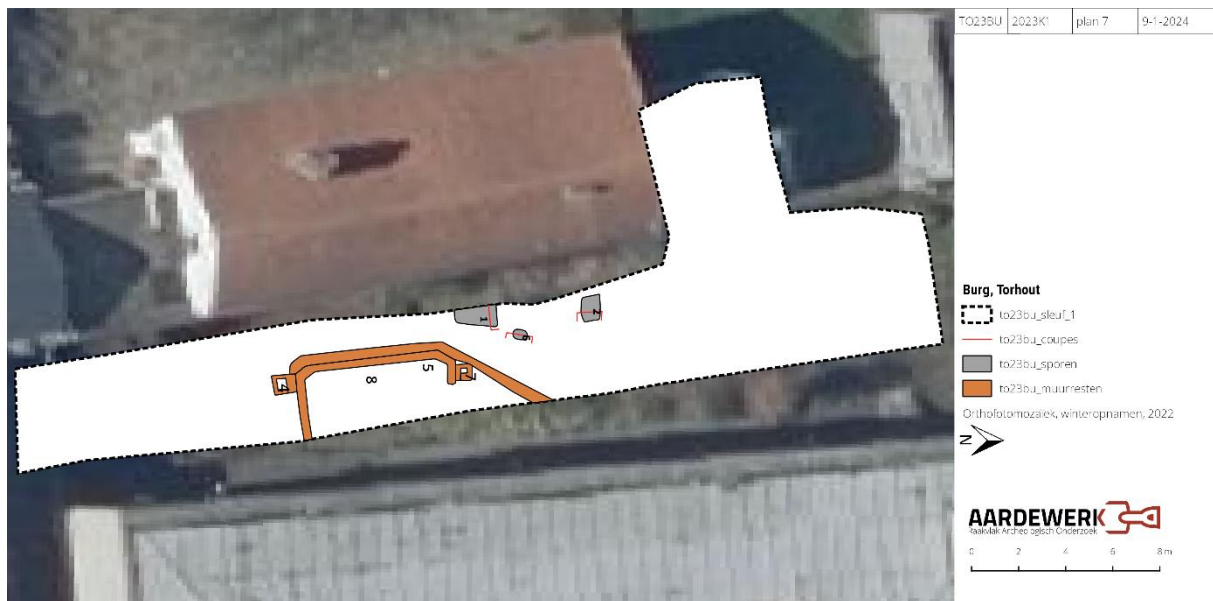
Op basis van de bodemkundige waarnemingen is duidelijk dat het terrein sterk verstoord is. De bovenste lagen bestaan integraal uit verschillende lagen zand met wisselende hoeveelheden puin. Op basis van de puin-inclusies zijn de lagen het gevolg van relatief recente, 20e-eeuwse afbraakfasen. De onverstoorde moederbodem is slechts in geïsoleerde fragmenten bewaard. In ieder geval is de top van deze laag – inclusief eventueel bewaarde archeologische sporen – sterk aangetast.

4.3 Archeologische waarnemingen

In het vlak zijn acht archeologische sporen herkend. Het gaat om vier muurresten, drie kuilen en een laag. Om vondsten uit de oppervlaktehorizonten te situeren, zijn deze lagen geregistreerd als één spoor (spoor 1).

De vier muurresten zijn de structuren die tijdens het vooronderzoek zijn vastgesteld. Op basis van de opgraving gaat het om goten, waarschijnlijk regenwaterafvoer (sporen 5 en 8) richting twee controleputten (sporen 4 en 7). De goten zijn opgebouwd uit bakstenen met harde mortel en afgedekt met natuursteen (Doornikse kalksteen). Deze structuren worden gedateerd op het eind van de 19e eeuw. De twee controleputten zijn opgebouwd uit snelbouwstenen en cementmortel. Deze structuren worden gedateerd in de eerste helft van de 20e eeuw.

Daarnaast zijn drie kuilen ontdekt. De kuilen bevatten een grote hoeveelheid keukenafval: mosselschelpen, gekapte fragmenten dierlijk bot, conservenblikken en fragmenten porselein. Op basis van het porselein stammen de kuilen uit de tweede helft van de 20e eeuw.

Figuur 11: Allesporenplan (agiv)

Figuur 12: Kuil met keukenafval (spoor 1)

Figuur 13: Coupe op spoor 1

Figuur 14: Snelbouwstenen waarmee spoor 4 is opgebouwd

Tabel 4: Overzicht van de archeologische sporen

TO23BU - 2023K1 sporenlijst				
ID	SL	Interpretatie	Afmetingen	Omschrijving
1	1	afvalkuil	180 cm x 60 cm, 20 cm diep	mossel, bot en aardewerk
2	1	afvalkuil	90 cm x 60 cm, 10 cm diep	mossel, bot, aardewerk en conserven
3	1	laag	65 cm dik	laag bruingrijs zand en puin
4	1	muur		overloop riool, snelbouwstenen
5	1	muur		goot, natuursteen op bodem en deksteen
6	1	afvalkuil	42 cm breed, 5 cm diep	scherven en glas
7	1	muur		overloop riool, snelbouwstenen
8	1	muur	36 cm breed	

4.4 Assessment van de vondsten

Tijdens de opgraving zijn 51 vondsten geregistreerd. Daarnaast leveren de zeefresidu's een enorm aantal vondsten op, gerelateerd aan keukenafval. Eén kuil (spoor 1) is integraal bemonsterd en nat uitgezeefd. Dit levert grote hoeveelheden mosselschelpen, bot en metaal (aluminiumfolie en conservenblikken) op. Dit monster is gedroogd en wordt bewaard voor later onderzoek. Op basis van de vondsten in het monster dateren de kuilen met keukenafval (sporen 1 en 2) in de 20e eeuw. Door de aanwezigheid van sterk gecorrodeerde fragmenten van conservenblikken is de bewaring van de context slecht.

De afvalkuilen leveren fragmenten op van porseleinen borden met transferprint. Op basis van de stempel (Boch) te dateren tussen 1930 en 1940. De oudste scherven zijn drie fragmenten van een kan in rood gebakken aardewerk met groene glazuur, te dateren tussen 1500 en 1700. Daarnaast zijn ook enkel fragmenten van cementtegels verzameld. De vondsten worden aangevuld met een glazen fles en een stuk bewerkt hout.

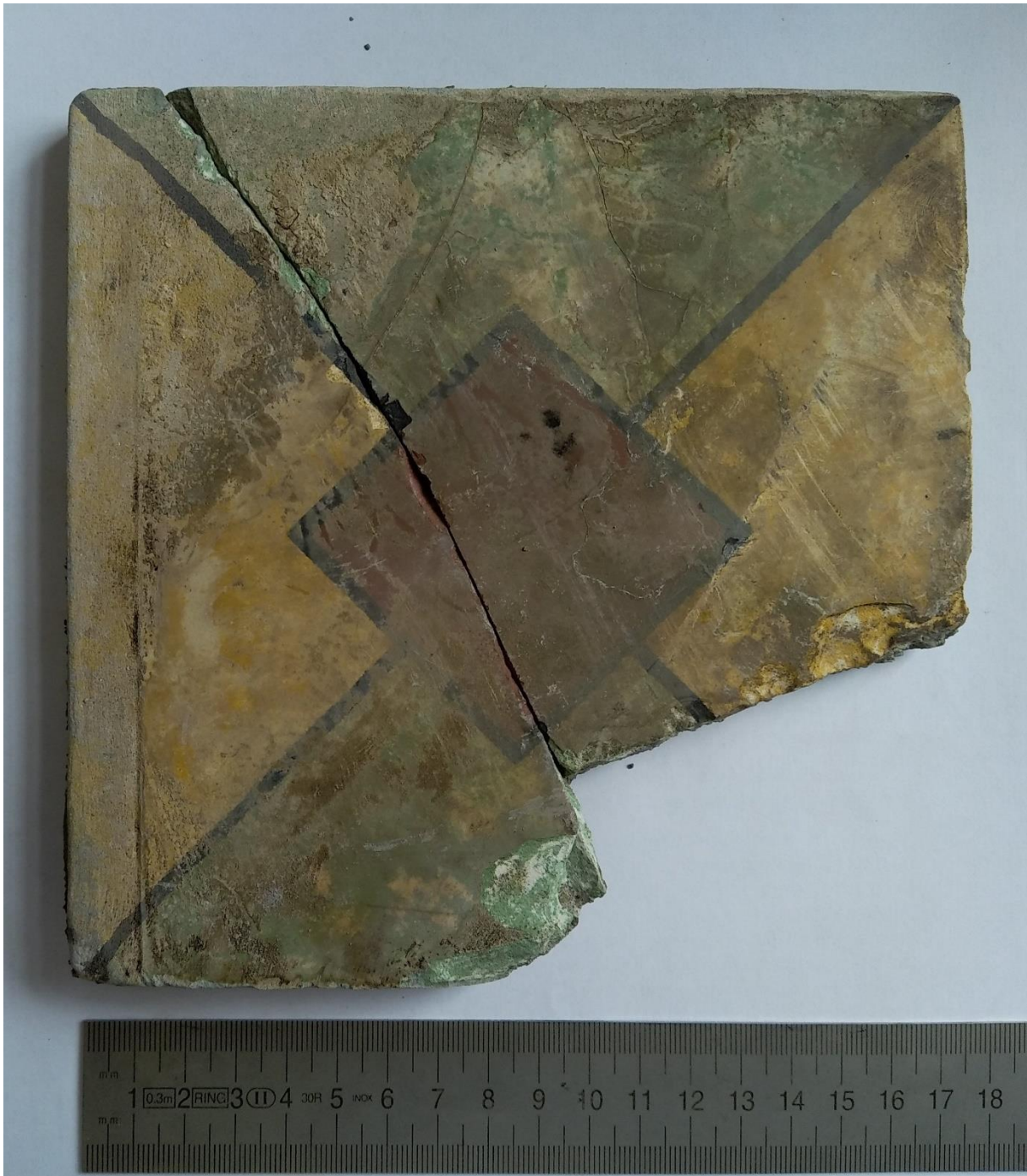
Metaaldetectie levert twee uniformknopen op. Het gaat om twee 19e-eeuwse knopen van de rijkswacht. Dit sluit aan bij de aanwezigheid van een rijkswachtkazerne op deze locatie vanaf de tweede helft van de 19e eeuw (Inventaris Onroerend Erfgoed ID: 10994). De rijkswacht of *gendarmérie nationale* vestigt zich vanaf de tweede helft van de 19e eeuw in een pand op de Burg in Torhout. De rijkswacht verblijft tot 1937 in de gebouwen. In de jaren 1960 worden de panden gesloopt om plaats te maken voor de bouw van het belastingskantoor (Tange, 2022, 180-182).

Figuur 15: Monster 1, zeefresidu afkomstig van een kuil met keukenafval (spoor 1)

Figuur 16: Vondstnummer 8, rood aardewerk met groene glazuur te dateren tussen 1500 en 1700 (spoor 3)

Figuur 17: Vondstnummer 11, 20e-eeuwse cementtegel (spoor 2)

Figuur 18: Uniformknopen

Tabel 5: vondstenlijst

TO23BU - 2023K1														
vondstnu	datum	sleuf	spoor	type	rood aardewerk	hout	porselein	industrieel wit	metaal	glas	bot	bouwkeraamiek	omschrijving	datering
1	11/12/2023	1		2 metaal					1				uniformknoop, rijkswacht	
2	11/12/2023	1		2 metaal					1				uniformknoop, rijkswacht, klimmende leeuw	
3	11/12/2023	1		2 metaal									afgeschoten kogel	
4	11/12/2023	1		2 metaal									schijf deurklink	
5	11/12/2023	1		2 metaal									lip van pen?	
6	11/12/2023	1		2 metaal									koperen ring	
7	11/12/2023	1		1 aardewerk			32						afkomstig van twee borden	1930-1940
8	11/12/2023	1		3 aardewerk	3								deel groen geglazuurde kan	1500-1700
9	11/12/2023	1		2 aardewerk	1		5	1						1500-1950
10	11/12/2023	1		1 dierlijk bot								2	oester en bot	
11	11/12/2023	1		2 bouwkeraamiek								3	cementtegels, merk RS	1900-1950
12	11/12/2023	1		3 glas						1			groene, glazen fles	
13	11/12/2023	1		3 hout		1								

5 Beantwoording onderzoeksvragen

Het doel van de opgraving is een antwoord bieden op de onderzoeksvragen.

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
  - De opgraving legt acht sporen bloot. Het gaat onder meer om muurresten, geïdentificeerd als goten, vermoedelijk voor de afvoer van regenwater, en controleputten. Ze zijn opgebouwd uit bakstenen met harde mortel en afgedekt met natuursteen of snelbouwstenen en cementmortel. De muurresten worden gedateerd op het eind van de 19e eeuw voor de goten en de eerste helft van de 20e eeuw voor de controleputten. Daarnaast zijn ook kuilen ontdekt. Deze bevatten voornamelijk keukenafval, waaronder mosselschelpen, gekapte fragmenten dierlijk bot, conservenblikken, aluminiumfolie en fragmenten porselein en de aluminiumfolie. De kuilen worden gedateerd uit de tweede helft van de 20e eeuw,

gebaseerd op het aanwezige porselein. Door de aanwezigheid van sterk gecorrodeerde fragmenten van conservenblikken is de bewaring van de context slecht. De oppervlaktehorizonten zijn samengevoegd en beschouwd als één spoor.

- Van wanneer dateren de oudste aangetroffen resten en waaruit bestaan ze?
  - De oudste aangetroffen resten dateren tussen 1500 en 1700. Het betreft drie fragmenten van een kan in rood gebakken aardewerk met groene glazuur.
- Hoe ziet de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten er uit?
  - 16e-17e eeuw: de oudste resten zijn drie fragmenten van een kan in rood gebakken aardewerk met groene glazuur.
  - 19e eeuw: goten, vermoedelijk voor de afvoer van regenwater, zijn gebouwd met bakstenen met harde mortel en afgedekt met natuursteen. Metaaldetectie levert twee 19e-eeuwse uniformknopen op van de rijkswacht.
  - 20e eeuw: de controleputten zijn gebouwd met snelbouwstenen en cementmortel. De kuilen bevatten voornamelijk keukenafval, waaronder mosselschelpen, gekapte fragmenten dierlijk bot, conservenblikken en fragmenten porselein.
- Kan het onderzoek de gegevens uit het archeologisch vooronderzoek bevestigen of bijstellen?
  - De archeologische opgraving bevestigt de gekende historische en archeologische informatie over het projectgebied.
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
  - De activiteiten (regenwaterafvoer, keukenafval) passen goed in de historische context van de locatie, zoals blijkt uit de aanwezigheid van structuren uit de 19e eeuw (goten en controleputten) en de moderne afvaldepositiepraktijken die in de 20e eeuw gebruikelijk waren. De aangetroffen materiële aanwijzingen bieden inzicht in het dagelijks leven en de gebruiken van de bewoners op deze locatie gedurende verschillende historische periodes.
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake de bewoningsgeschiedenis van de site?
  - Het anorganisch levert informatie op over de rijkswacht die vanaf de 19e eeuw gevestigd is op de locatie, maar biedt geen nieuwe inzichten.
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
  - De vondsten dateren voornamelijk uit de 19e en 20e eeuw, met enkele oudere fragmenten uit de 16e tot 17e eeuw.

- 16e-17e eeuwse fragmenten van een kan in rood gebakken aardewerk met groene glazuur. Deze fragmenten zijn afkomstig zijn van een kan voor het bewaren of serveren van vloeistoffen.
- De goten en controleputten dienden hoogstwaarschijnlijk voor de afvoer en controle van regenwater, wat een essentiële infrastructuur was voor de leefomstandigheden in de 19e eeuw. Dit suggereert dat de locatie mogelijk bewoond was en georganiseerd was rond huizen of andere gebouwen waarvoor regenwaterafvoer nodig was.
- De 19e-eeuwse uniformknopen wijzen op de aanwezigheid van de rijkswacht op het terrein.
- De kuilen met 20e-eeuwse vondsten (keukenafval en modern afval) wijzen op het gebruik van het terrein als stortplaats voor huishoudelijk afval gedurende de 20e eeuw. Dit geeft inzicht in het consumptiegedrag en de levensstijl van de bewoners in die periode. De aanwezigheid van modern afval zoals conservenblikken en glazen flessen ondersteunt deze interpretatie.
- Kan het onderzoek de gekende historische gegevens en interpretaties over het onderzoeksgebied fijn stellen, aanvullen en/of bijstellen?
  - Nee, er zijn geen nieuwe inzichten mogelijk; De archeologische waarnemingen vonden plaats binnen een zeer complexe bodemkundige situatie: waarbij het archeologisch bodemarchief als integraal en recent verstoord geïnterpreteerd wordt.
- Sluiten de aangetroffen resten aan bij eerder onderzoek in de buurt van het onderzoeksgebied?
  - De resultaten sluiten aan bij de gekende, 19e- en 20e-eeuwse geschiedenis van de omgeving.

6 Beschrijving verdere aanpak

De opdracht geformuleerd in het Programma van Maatregelen is volbracht. Een behoud in situ van de dieper liggende lagen is gewaarborgd en de vraagstellingen geformuleerd in het Programma van Maatregelen zijn opgelost. Verdere onderzoeksstappen zijn niet zinvol.

Het grondplan van de archeologische opgraving is afgewerkt. De zeefstalen afkomstig uit de kuilen met keukenafval zijn verwerkt. Het monster wordt bewaard voor eventueel toekomstig onderzoek.

7 Voorstel bewaring archeologisch ensemble

Het volledige archeologisch ensemble zal bewaard worden in het Onroerenderfgoeddepot De Pakhuizen. Er zijn geen afwijkingen wat betreft aangetroffen vondstcategorieën.

8 Besluit

De stad Torhout plant de herontwikkeling van een kantoorgebouw tot een doorgang en groenzone langs de Burg in Torhout. Het terrein omvatte enkele gesloopte gebouwen, waaronder het oude FOD Financiën gebouw. Archeologisch proefonderzoek in 2023 toonde aan dat het gebied archeologisch potentieel heeft, met bewoningsresten uit de middeleeuwen en muurresten uit de late 18e eeuw of vroege 19e eeuw. De middeleeuwse lagen worden bewaard in situ en vormen niet het onderwerp van de opgraving.

Het onderzoek vond plaats op 11 december 2023, waarbij een sleuf van 230 m² werd aangelegd. Het meest opvallende resultaat was de verstoring van het terrein tot op de opgravingsdiepte. Drie bodemkundige profielen werden aangelegd, waarbij de moederbodem op twee locaties werd bereikt. De oudste aangetroffen resten zijn fragmenten van een kan in rood gebakken aardewerk met groene glazuur, die naar schatting uit de 16e tot 17e eeuw dateert. Tijdens het archeologisch onderzoek zijn acht archeologische sporen blootgelegd. Het gaat onder meer om muurresten die worden geïdentificeerd als goten en controleputten. Deze structuren worden respectievelijk gedateerd in de 19e en 20e eeuw. Twee 19e-eeuwse uniformknopen wijzen op de aanwezigheid van de rijkswacht op het terrein. Kuilen met keukenafval worden gedateerd in de 20e eeuw.

De aangetroffen vondsten, waaronder de 19e-eeuwse uniformknopen van de rijkswacht en de 20e-eeuwse kuilen met keukenafval, werpen licht op het dagelijks leven en de activiteiten van de bewoners op deze locatie. De functionele interpretatie van de vondsten suggereert een geleidelijke ontwikkeling van het gebruik van de site, van mogelijke bewoning en infrastructuur voor regenwaterafvoer in de 19e eeuw tot afvaldepositiepraktijken in de 20e eeuw.

Het onderzoek bevestigt wat bekend is over de historische en archeologische context van het projectgebied. De waarnemingen dragen bij aan een beter begrip van de complexe bodemkundige situatie en de evolutie van menselijke activiteiten op deze locatie door de eeuwen heen.

9 Bibliografie

Reyns Natasja, 2023: Programma van maatregelen Torhout – Burg 28-30, 9p

Reyns Natasja en Bruggeman Jordi, 2023: *Nota Torhout – Burg 28-30*, 45p

Tange Bart, 2022: Torhout 'Thourout' rond 1900

Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/10994>

10 Bijlagen

Tabel 6: Dagrapporten

TO23BU - 2023K1 dagrapporten						
dag	datum	weer	medewerkers	werkzaamheden en interpretaties	strategische keuzes	conclusie specialisten
1	maandag 11/12/2023	bewolkt	Roland Decock (vrijwilliger/metaaldetectorist), Jonas (kraanman), Femke Germonpré (geograaf-archeoloog), Serge Van Liefferinge (technisch medewerker) en Dieter Verwerft (veldwerkleider)	sleuf 1 aanleggen, sporen en profielen registreren, staalname, dempen	niet van toepassing	voldoende informatie verzameld

Tabel 7: Plannenlijst

TO23BU - 2023K1 plannenlijst					
ID	type	onderwerp	bron	aanmaak	datum
plan 1	situering projectgebied	GRB-basiskaart	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 2	situering projectgebied	GRB-basiskaart (uitgezoomd)	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 3	situering projectgebied	orthofoto 22	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 4	situering projectgebied	topografische kaart	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 5	situering projectgebied	sleuf	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 6	situering projectgebied	profielen	AGIV	digitaal	9/01/2024
plan 7		sporenplan	AGIV	digitaal	9/01/2024

